

УДК 338.48

Т. Н. Каджаметова,
к. е. н., доцент, РВНЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет», Сімферополь

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ КУРОРТНИХ ПОСЛУГ

У статті обґрунтований вибір елементів організаційно-економічного забезпечення формування та функціонування регіонального ринку курортних послуг. Проаналізовано ставки податків і податкових пільг для установ рекреаційного комплексу, як інструменту державного регулювання діяльності найбільш перспективних і стратегічних напрямів розвитку курортних територій, виявлено резерви збільшення доходів установ. Вивчено недоліки регулювання системи фінансового забезпечення, а також досвід європейських країн у стимулюванні розвитку пріоритетних галузей. Розкрито порядок оподаткування доходів приватних домоволодінь, що надають послуги з розміщення туристів, а також проект внесення змін до податкового кодексу з метою спрощення порядку оподаткування доходів фізичних осіб, які надають послуги з тимчасового розміщення в індивідуальних засобах розміщення.

В статье обоснован выбор элементов организационно-экономического обеспечения формирования и функционирования регионального рынка курортных услуг. Проанализированы ставки налогов и налоговых льгот для учреждений рекреационного комплекса, как инструмента государственного регулирования деятельности наиболее перспективных и стратегических направлений развития курортных территорий, выявлены резервы увеличения доходов учреждений. Изучены недостатки регулирования системы финансового обеспечения, а также опыт европейских стран в стимулировании развития приоритетных отраслей. Раскрыт порядок налогообложения доходов частных домовладений, предоставляющих услуги по размещению туристов, а также проект внесения изменений в налоговый кодекс с целью упрощения порядка налогообложения доходов физических лиц, предоставляющих услуги по временному размещению в индивидуальных средствах размещения.

In the article the selection of elements of organizational and economic supply for the formation and functioning of the regional market of resort services is substantiated. Tax rates and tax concessions for the institutions of recreational complex as an instrument of state regulation of the most perspective and strategic directions of resort areas are analyzed, the reserves for increasing revenue of the institutions are identified. The shortcomings of the system of regulation of financial security are studied, as well as the experience of European countries to encourage the development of priority sectors. A procedure for taxation of income of private households is disclosed, the services to tourists, as well as draft amendments to the tax code in order to simplify the procedure for taxation of income of individuals providing services to the temporary placement of individual accommodation facilities are providing.

Ключові слова: елементи організаційно-економічного забезпечення, податки і податкові пільги, резерви збільшення доходів.

Ключевые слова: элементы организационно-экономического обеспечения, налоги и налоговые льготы, резервы увеличения доходов.

Keywords: elements of organizational and economic supply, taxes and tax concessions, the reserves for increasing revenue.

Актуальність. Відбуваються в даний час ринкові перетворення в економіці країни визначили пріоритетність розвитку рекреаційного комплексу Автономної республіки Крим. Оздоровчий відпочинок і туризм стають на сучасному етапі все більш значущими явищами в житті людей. Кримський півострів з давніх пір є унікальною місцевістю для створення туристично-рекреаційних комплексів різних масштабів і рівнів. Володіючи великою привабливістю, він протягом багатьох десятиліть користувався популярністю у рекреантів, охочих зміцнити своє здоров'я, відновити втрачені в результаті життєдіяльності сили, розширити свої пізнання про навколишній світ. В даний час туристсько-рекреаційний комплекс АРК знаходиться в кризовому становищі. Роль і значення рекреації і туризму для соціально-економічного розвитку регіону і держави в цілому велике, проте населення регіону не в достатній мірі усвідомлює цей факт. В сучасних умовах розвитку туристично-рекреаційного комплексу виникає необхідність організаційно-економічного забезпечення формування та функціонування регіонального ринку курортних послуг з метою підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку.

Аналіз останніх публікацій. Розробкою понятійного апарату і методологічних питань, які стосуються рекреації, теорією та методологією її функціонування і розвитку займалися В. Євдокименко, Д. Чудновській, Я. Олійник та ін. Водночас питання організаційно-економічного забезпечення формування та функціонування регіонального ринку курортних послуг в сучасних умовах в достатній мірі не вивчалися.

У зв'язку з цим метою даної статті є дослідження та систематизація організаційно-економічного забезпечення формування та функціонування регіонального ринку курортних послуг та розвитку курортних територій.

Виклад основного матеріалу. Регіональними інститутами, які здійснюють збір і обробку інформації, стратегічне планування рекреаційного розвитку

регіону, розробку стратегій освоєння інвестицій, є Міністерство курортів і туризму АРК, Міністерство економічного розвитку, Міністерство охорони здоров'я Міністерство фінансів АРК.

Підпорядкованість закладів розміщення туристів, санаторно-курортних, оздоровчих та рекреаційних закладів, які надають туристичні послуги різним міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади ускладнює процес управління в цілому.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне відкриття в регіоні інформаційно-аналітичного центру стратегічного планування інвестицій, у функції якого входило б методологічне забезпечення розвитку рекреаційного комплексу у співпраці з науковими інститутами, розробка пропозицій щодо розвитку регіонів.

До числа недоліків регулювання системи фінансового забезпечення туристично-рекреаційного комплексу можна віднести: загальні (високі темпи інфляції, підвищення ставок відсотків по кредитах, зростання витрат на оплату праці, оплату електроенергії, води та інших ресурсів і послуг, недостатньо сприятливий інвестиційний клімат, низький рівень доходів населення, не дозволяє приділяти достатньої уваги оздоровленню, організованому відпочинку, подорожам) і специфічні (структурні проблеми, проблеми низької ефективності та організаційно-регуляторні).

Розвиток туристично-рекреаційного комплексу значно стримується дефіцитом інвестиційних ресурсів. При формуванні стратегії розвитку туристської сфери необхідно формування регіональних цільових програм та фінансування капіталомістких туристських об'єктів за рахунок бюджетних коштів. На нашу думку, у розвитку туристично-рекреаційного комплексу держава, в особі регіональних органів влади, повинна взяти на себе координуючу функцію, і, проводячи активну роботу по формуванню ринкових інститутів, сприяти підвищенню рівня конкурентоспроможності в галузі через впровадження в інвестиційний процес інноваційних механізмів.

Єдиним координатором інвестиційної діяльності на території півострова є Агентство регіонального розвитку АРК, створене Радою міністрів АРК. Європейський Союз та Програма розвитку ООН визначили Кримське Агентство регіонального розвитку як пілотний проект у сфері ефективного регіонального розвитку в Україні [2].

Створення Агентства є частиною програми уряду АР Крим щодо поліпшення інвестиційного клімату на території автономії і створення необхідних умов для реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку АР Крим. Агентство залучає і просуває інвестиції, створює позитивний імідж регіону з метою поліпшення інвестиційного клімату, надає допомогу інвесторам у підготовці та впровадженню інвестиційних проектів [2].

Досвід європейських країн показує, що сталий, динамічний розвиток регіонів можливо лише за умови, коли представники місцевої влади у співпраці з представниками бізнесу та місцевого самоврядування здатні створити єдину систему для стимулювання розвитку. Агентство регіонального розвитку є успішною моделлю подібної системи. Як правило, Агентство регіонального розвитку являє собою структуру, яка об'єднує всі зацікавлені сторони (представники влади, бізнесу, громадськості), яка відповідає за питання регіонального та секторального розвитку, розробляє єдину програму стратегічного розвитку і відповідає за її реалізацію, моніторинг та оцінку. В Європі перші Агентства регіонального розвитку внесли відчутний вклад в пожевлення місцевих економік, уражених кризою. АРР також допомогли вирішувати проблеми безробіття, створення та підтримки малого бізнесу, впровадження планів для ефективного використання місцевих ресурсів. До проблемних питань регіонального розвитку можна віднести:

- відсутність скоординованих дій адміністрацій різних рівнів державного управління в питаннях соціально-економічного розвитку регіону;
- відсутність єдиної стратегії соціально-економічного розвитку регіону та координаційного органу, що займається питаннями її впровадження, моніторингу та оцінки;
- залежність регіонів від центральних властей в питаннях планування соціально-економічної політики та бюджету.

В європейських державах стимулювання пріоритетних галузей економіки має чітку інвестиційну спрямованість. У Великобританії використовується податкова знижка в розмірі 40% для нових інвестицій; в Австрії збільшена норма амортизації до 30% на рік на інвестиції, здійснені в 2009-м і 2010-му роках. В США уряд надає податкові пільги і кредити компаніям, що працюють в сфері розвитку науки і техніки. У всьому світі податкові пільги є державним інструментом стимулювання діяльності найбільш перспективних і стратегічних компаній, економіки в цілому, а також соціальних процесів. Після вступу в силу Податкового кодексу запроваджено податкові пільги, спрямовані на стимулювання енергозбереження, модернізацію основних засобів, підтримку пріоритетних галузей економіки, а також новостворених підприємств (табл.1).

Таблиця 1.

Ставки податків і податкових пільг для установ рекреаційного комплексу [1]

Податки і пільги	Підстава	Початок дії пільги	Кінець дії пільги
ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ – 18 %			
Звільняється від оподаткування прибуток державних підприємств "Міжнародний дитячий центр "Артек" і "Український дитячий центр "Молода гвардія" від провадження діяльності з оздоровлення та відпочинку дітей	Податковий кодекс України, п. 154.5 ст. 154 р. III	01.04.2011	
Застосовується ставка 0 відсотків для платників податку на прибуток, у яких розмір доходів кожного звітного податкового періоду наростаючим підсумком з початку року не перевищує трьох мільйонів гривень та нарахованої за кожний місяць звітного періоду заробітної плати працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є не меншим, ніж дві мінімальні заробітні плати, розмір якої встановлено законом, та утворені в установленому законом порядку після 1 квітня 2011 року та у яких середньооблікова кількість працівників протягом цього періоду не перевищувала 20 осіб	Податковий кодекс України, абз. "б" п. 154.6 ст. 154 р. III	01.04.2011	
Звільняються від оподаткування: прибуток суб'єкта господарської діяльності, отриманий від надання готельних послуг (група 55 КВЕД ДК 009:2005) у готелях категорій "п'ять зірок", "чотири зірки" і "три зірки", у тому числі новозбудованих чи реконструйованих або в яких проведено капітальний ремонт чи реставрація існуючих будівель і споруд (за умови, що дохід від реалізації послуг з розміщення шляхом надання номера для тимчасового проживання складає не менше 50 відсотків сукупного доходу такого суб'єкта	Податковий кодекс України, абз. "а" п. 17 підр. 4 р. XX Закон України "Про внесення зміни до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо особливостей справляння податку на прибуток підприємств, отриманого	16.08.2012	01.01.2021

господарської діяльності за відповідний податковий (звітний) період, у якому застосовується пільга)	від надання готельних послуг"		
Прибуток, отриманий від реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, схвалені відповідно до Закону України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць", оподатковується за ставкою 0 відсотків	Податковий кодекс України, пункт 29 підрозділу 4 розділу XX "Перехідні положення"	01.01.2013	31.12.2017
Податок на додану вартість – 20 %			
ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ - 1% від нормативної грошової оцінки (або 0,24-3,36 грн за 1 м2)			
Звільняються від сплати земельного податку дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України незалежно від їх підпорядкованості (крім дитячих санаторно-курортних та оздоровчих закладів України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій)	Податковий кодекс України, пп. 282.1.4 п. 282.1 ст. 282 розділу XIII		
Звільняються від сплати земельного податку санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів	Податковий кодекс України, пп. 282.1.6 п. 282.1 ст. 282 розділу XIII	01.04.2011	
Звільняються від сплати земельного податку дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій	Податковий кодекс України, пп. 282.1.8 п. 282.1 ст. 282 розділу XIII	02.12.2010	
Звільняються від оподаткування операції з постачання реабілітаційних послуг інвалідам, дітям-інвалідам, а також постачання путівок на санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок на території України фізичних осіб віком до 18 років, інвалідів, дітей-інвалідів	Податковий кодекс України, пп. 197.1.6 п. 197.1 ст. 197 розділу V	01.01.2011	
Звільняються від сплати земельного податку заповідники, національні природні парки, заказники, ботанічні та зоологічні парки	Податковий кодекс України, пп. 282.1.1 п. 282.1 ст. 282 розділу XIII	01.01.2011	
Екологічний збір			
МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ – 0,5-1 % від вартості проживання			
Пільги по туристичному збору, що встановлені органами місцевого самоврядування	Податковий кодекс України пункт 12.3 статті 12 розділу I, стаття 268 розділу 12	01.01.2011	

Доходи приватних домоволодінь, що надають послуги з розміщення туристів до 30 ліжок-місць, відповідно до Податкового кодексу України, оподатковуються за ставкою 15%, якщо доходи не перевищують в місяць десятикратний розмір мінімальної заробітної плати та 17% - якщо доходи вище цієї суми. Діючий Податковий кодекс передбачає в числі місцевих податків туристичний збір, який стягується з туристів, незалежно від місця розміщення. За рішенням місцевої влади він може становити від 0,5% до 1% вартості тимчасового проживання, без урахування витрат на харчування, побутові послуги, телефонні рахунки. Ставка туристичного збору в більшості населених пунктів АРК, де запроваджено даний вид платежу - 1% від вартості орендованого житла. Цей збір мають право збирати податкові агенти. Відповідно до Податковим кодексом визначені 3 категорії податкових агентів: юридичні особи (пансіонати, гостинці і т.д.), комунальні підприємства та фізичні особи-підприємці. На території автономії налічується більше 800 легально працюючих колективних засобів розміщення, причому 4 тис. Об'єктів, будучи приватними домоволодіннями, ведуть готельний бізнес. Однак дохід від приватних домоволодінь невеликий. Органи влади АР Крим проводять активну роботу по збільшенню ефективності турзбору. Був розроблений цілий ряд нормативних і законодавчих змін, які дозволять істотно спростити адміністрування турзбору і за рахунок цього збільшити надходження до місцевих бюджетів. Як показує світова практика, успішні туристські регіони звільняють готелі від податків. Разом з тим, кримський туристсько-рекреаційний комплекс створює споживчий ринок на 30 млрд. Грн. на рік, що відкриває великі перспективи для наповнення бюджету автономії.

Міністерство курортів і туризму АРК виступило з ініціативою щодо внесення змін до низки законодавчих актів України з питань легалізації діяльності власників приватних домоволодінь, що надають послуги з тимчасового розміщення. Дані пропозиції стосуються внесення змін до Податкового кодексу України, метою яких є спрощення порядку оподаткування доходів фізичних осіб, які надають послуги з тимчасового розміщення в індивідуальних засобах розміщення (до 30 ліжок-місць) за фіксованими ставками ПДФО та удосконалення норм спрощеної системи оподаткування шляхом введення нової групи платників, які здійснюють свою діяльність сезонно (4-6 місяців на рік).

Так, для фізичних осіб, не зареєстрованих як СПД і надають даний вид послуг, пропонується встановити фіксовану ставку ПДФО шляхом придбання Свідоцтва з надання послуг з тимчасового розміщення (проживання). Придбання свідоцтва передбачається окремо на кожний засіб розміщення за місцем його знаходження в податковій інспекції при подачі заяви і квитанції про сплату податку до місцевого бюджету мінімум на 1 місяць. Також планується ввести 7-ю групу платників єдиного податку, діяльність яких носить сезонний характер, їх дохід не перевищує 5 млн. Грн, а кількість робітників не перевищує 20 осіб. Дозволені види діяльності: торгівля; громадське харчування; надання побутових послуг; послуги з тимчасового розміщення. Ставка податку - від 10 до 40% розміру мінімальної заробітної плати. Підприємці даної групи зможуть надавати свої послуги населенню та платникам єдиного податку. Дані пропозиції були розроблені міжвідомчою робочою групою, до складу якої увійшли представники ДПА України, ДПС АРК, Міністерства фінансів АРК, Міністерства курортів туризму АРК, а також громадських організацій у сфері туризму. При підготовці пропозицій щодо зміни законодавства були враховані думки власників приватних міні-готелів.

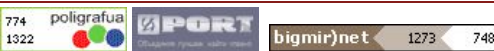
Висновок. Для реалізації державної соціально-економічної політики і стратегії розвитку ТРК необхідне ефективне використання системи організаційно-економічних механізмів регулювання регіонального розвитку ТРК: механізм ефективного нормативно-правового регулювання та управління розвитку ТРК з боку держави; механізм інституційного забезпечення ТРК; механізм ефективного використання наявного ресурсного потенціалу ТРК; механізм формування та реалізації програм соціально-економічного розвитку туристично-рекреаційних територій. Для стимулювання будівництва нових об'єктів інфраструктури та модернізації старих

вважаємо за доцільне введення пільг з оподаткування прибутку підприємств, що здійснюють будівництво нових об'єктів інфраструктури та модернізації старих в курортних містах і селищах.

Список використаних джерел:

1. Налоговый кодекс Украины: [Электронный ресурс] – Режим доступа http://www.nibu.factor.ua/info/NKU_rozd/
2. Агентство регионального развития АРК: [Электронный ресурс] – Режим доступа <http://www.kfp.com.ua/index.php?id=39>

Стаття надійшла до редакції 13.09.2012 р.

ТОВ "ДКС Центр"